СЕРІЯ «Право»

УДК 341.1:[336.2:061.1ЄС]

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-213-223](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-213-223)

Баскакова Оксана Ігорівна асистент кафедри теорії права та конституціоналізму, Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», вул. Кн. Романа, 1/3, м. Львів, 79013, тел.: (067) 670-75-64, e-mail: oksana.i.fedoriv@lpnu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4814-2222>

ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ БОРОТЬБИ ЄС З КРИЗОЮ, ВИКЛИКАНОЮ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

Анотація. Проблема соціалізації особистості була і залишається актуальною впродовж тривалого часу. Розглядаючи соціалізацію як складний багатогранний процес, кінцевим продуктом якого є всебічно розвинена інформаційно обізнана, грамотна особистість, яка має стійку систему принципів та цінностей, що зберігає, примножує та передає традиції соціуму, в якому вона знаходиться, необхідно відмітити участь вищих навчальних закладів у даному процесі. Процес соціалізації у закладах вищої освіти проходить три ключових етапи: адаптивний, діяльнісний та професійний. Здійснюватись соціалізація може за різними моделями залежно від того, яку позицію у даному процесі займає сам здобувач освіти. Вищі навчальні заклади пропонують студентам долучатись до процесу соціалізації, займаючи в ньому активну позицію, що дозволить реалізувати себе у взаємодії з громадськими організаціями, зокрема студентськими, волонтерськими, спортивними та науково-дослідними організаціями. Через навчально-виховну діяльність, яка визначена освітньою програмою. За рахунок набуття інформаційно-цифрової компетентності під час формування навичок аналізу інформації та під час активної взаємодії з іншими здобувачами освіти за межами навчальних занять. За умови успішної соціалізації роль студента в процесі суттєво трансформується. Так, в період адаптації він пристосовується до нових умов та визначається із системою цінностей, яка стане провідною. На діяльнісному етапі студент працює над собою, зростаючи як у професійному, так і особистісному аспекті. На професійному етапі студент виконує роль організатора та наставника, який здатен надавати підтримку студентам молодших курсів. Зважаючи на той факт, що сучасне суспільство постійно взаємодіє із величезним потоком інформації, у вищих навчальних закладах організовується робота, яка цілісно спрямована на формування інформаційно-

цифрової компетентності студентів, що дозволяє їм не лише збирати інформацію, а й аналізувати, узагальнювати та систематизувати її. На останньому профільному рівні соціалізації студенти можуть ділитись своїми знаннями з іншими, представляючи результати своєї роботи у вигляді наукових статей або у формі наукових досліджень.

Ключові слова: фінансово-правові інструменти ЄС, бюджет ЄС, багаторічна фінансова програма, європейський інструмент відновлення, Фонд Відновлення та Стійкості.

Baskakova Oksana Ihorivna Assistant lecturer of the Department of Theory of Law and Constitutionalism, the Training and Scientific Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University, Knyazya Romana St., 1/3, Lviv, 79013, tel.: (067) 670-75-64, e-mail: oksana.i.fedoriv@lpnu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4814-2222>

EU FINANCIAL LEGAL INSTRUMENTS TO OVERCOME THE CRISIS CAUSED BY THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract. The European Union has faced numerous crises throughout its history and has gradually implemented policy and institutional changes to enhance its ability to deal with future emergencies. The beginning of the twentieth century was a particularly difficult period. Right after deepening of the EU integration as a result of the introduction of the common market and common currency, as well as increasing the number of Member States from 12 to 28, came financial and economic crisis of 2008-2009, which turned into 2010 eurozone crisis, the migration crisis of 2015-2017, and the biggest challenge to the EU's political and economic stability so far - the COVID-19 coronavirus pandemic. Thus, the EU faces an urgent problem of finding ways out of the crisis both within the existing financial legal instruments and by finding new ways to overcome the negative economic and social consequences of the pandemic. At the beginning of the pandemic, support for the EU economy was provided through the existing financial legal instruments, namely: the MFF and the EU budget 2020. However, these steps were not enough. Therefore, the MFF 2021-2027 was coupled with NextGenerationEU - a temporary tool that aims to support recovery and build a greener, more digital and more sustainable future for the EU. The instrument helps repair the immediate economic and social damage brought about by the COVID-19 crisis and build a post-COVID-19 Europe that is better equipped to deal with current and forthcoming challenges. The centrepiece of NextGenerationEU is the allocation of financing to the Recovery and Resilience Facility — by offering grants and loans to support reforms and investments in the Member States with a total value of €672.5 billion: up to €312.5 billion will be provided in the form of grants; up to €360 billion will provide EU loans to individual Member States. These loans will be repaid by those Member States.

Keywords: EU financial legal instruments, EU budget, Multiannual financial framework, EU Recovery Instrument, Recovery and Resilience Facility, COVID-19.

Постановка проблеми. Європейський Союз протягом своєї історії стикався з численними кризами і поступово впроваджував політичні та інституційні зміни, щоб покращити свою здатність боротися з надзвичайними ситуаціями в майбутньому. Особливо непростим періодом виявився початок XX століття, коли на зміну процвітання та поглибленню інтеграції як результату запровадження спільного ринку та спільної валюти, а також збільшення кількості держав-членів з 12 до 28, прийшли фінансово – економічна криза 2008-2009 рр., що перетворилася у 2010 році на кризу в зоні євро, масштабна міграційна криза 2015-2017 рр., та найбільший досі виклик для політичної та економічної стабільності ЄС – пандемія коронавірусу COVID-19. Відтак, перед ЄС постала нагальна проблема пошуку шляхів виходу з кризи як в межах наявних фінансово-правових інструментів, так і шляхом пошуку нових засобів подолання негативних економічних та соціальних наслідків пандемії.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Тема боротьби з кризою, викликаною пандемією COVID-19, знаходиться в центрі уваги науковців ЄС. Зокрема, аналізу Фонду відновлення та стійкості присвячені праці С. Беккер, Б. Крума, А. Ватта, С. Вацка та ін. Однак, в Україні ця тема залишається малодослідженою, хоч і наявні окремі праці щодо фінансово-економічних наслідків кризи та шляхів її подолання, зокрема В. Корнівської та Р. Атеменка.

Мета статті – аналіз засобів виходу з кризи в межах фінансово-правових інструментів ЄС, передбачених законодавством ЄС.

Виклад основного матеріалу. Ще на початку 2020 року служба досліджень Європейського парламенту вчетверте видала щорічну публікацію, присвячену визначенню деяких ключових питань і сфер політики, які, ймовірно, будуть займати чільне місце в політичному порядку денному Європейського Союзу протягом наступного року. В публікації були зазначені такі теми, як біорізноманіття, політика ЄС щодо дітей, ера 5G, ціна за перехід на «зелену» енергію, «гейміфікація» демократії ЄС, пошук рішень для політики надання притулку, довгостроковий бюджет ЄС, дії щодо клімату, вибори в США та Арктика [1]. На той час перед ЄС ще не стояло питання кризи, спричиненої COVID-19, яка, як з'ясувалося, стало головною кризою 2020 року. Пандемія COVID-19 призвела до безпрецедентного економічного спаду в 2020 році: реальний ВВП ЄС впав на 6,1%, більше, ніж під час світової фінансової кризи [2].

Відтак, перед Європейською Комісією як виконавчим інститутом ЄС та іншими органами постала гостра необхідність швидкого пошуку шляхів подолання негативних наслідків пандемії.

Варто зазначити, що ЄС – це унікальне інтеграційне об'єднання, створене внаслідок укладення міжнародних договорів, за якими держави-члени передали

частину своїх суверенних прав, поклавши їх на реалізацію інститутів ЄС, що свідчить про поєднання у правовій природі ЄС характерних ознак не лише міжнародної організації, а й федеративної держави.

Відповідно до ст. 3 Договору про ЄС мета ЄС – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів. Звісно, досягнення таких амбітних цілей неможливе без належного виконання бюджету ЄС як фінансово-правового інструменту, за допомогою якого відбувається фінансування інтеграційних процесів та політик. Окрім цього, він також виконує функції, подібні до національних бюджетів, а саме: розподільчу функцію, яка полягає в розподілі та використанні грошових коштів на задоволенні потреб Союзу, та стабілізаційну, суть якої полягає у створенні матеріально-фінансової бази існування ЄС [3, с.VI-7].

Правове регулювання розподілу бюджетних видатків спирається на низку актів як первинного, так і вторинного права. Однак основоположну роль у регулюванні розподілу видатків відіграють два фінансово-правових документи, а саме: багаторічна фінансова програма (далі – БФП) та щорічний бюджет. БФП, яка згідно з ст. 312 ДФЄС повинна забезпечувати те, щоб видатки Союзу розвивались упорядковано та в межах його власних ресурсів. БФП приймається на термін не менший, ніж п'ять років, а щорічний бюджет Союзу повинен їй відповідати. Щорічні бюджети приймаються інституціями Спільноти за встановленою процедурою й носять обов'язковий до виконання характер.

Розпочавшись у Китаї наприкінці 2019 року, пандемія COVID-19 вже в січні 2020 року поширилась Європою. 2020 рр. – це останній фінансовий рік в рамках БФП 2014-2020 рр., тому першочерговими кроками Комісії, поряд з запровадженням низки ініціатив щодо протидії пандемії (введення чітких правил для перетину кордону вантажними автомобілями, фахівцями та сезонними працівниками, що перетинають кордони для роботи з метою збереження функціонування спільного ринку), стала реалізація Інвестиційної ініціативи реагування на коронавірус (Ініціатива І) та Інвестиційної ініціативи реагування на коронавірус плюс (Ініціатива ІІ+) навесні 2020 р. – пакетів підтримки держав-членів ЄС, спрямованих на стимулювання інвестицій шляхом мобілізації наявних грошових резервів у Європейських структурних та інвестиційних фондах для негайної боротьби з кризою [4].

Так, в рамках Ініціативи І схвалено залучення 37 млрд євро за рахунок невикористаних коштів Фонду гуртування. Ініціатива передбачала перенесення витрат на наступний податковий період та їх перенаправлення на боротьбу з коронавірусною інфекцією. Новий пакет Ініціатива ІІ+ доповнював попередню ініціативу, вводячи надзвичайну гнучкість у використанні бюджетних коштів, що дозволяло повною мірою мобілізувати всю невикористану підтримку з Європейських структурних та інвестиційних фондів. Ця гнучкість забезпечувалась завдяки: можливості здійснення трансфертів поміж трьома фондами політики згуртування (Європейський фонд регіонального розвитку,

Європейський соціальний фонд і Фонд згуртування); перекази між різними категоріями регіонів; 100% співфінансування ЄС для програм політики згуртування на звітний 2020-2021 рік, що дозволило державам-членам отримати повне фінансування з ЄС заходів, пов'язаних із боротьбою з кризою [5].

Проте, досить швидко стало очевидним, що цих заходів недостатньо, і пандемія триватиме ще невизначений час, а відтак це потрібно врахувати при підготовці та прийнятті нової БФП на 2021-2027 рр. Ще у травні 2018 року Європейська Комісія подала на розгляд пропозицію щодо БФП на 2021-2027 рр. як відповідь на передбачені виклики та можливості, що поставали перед ЄС у майбутньому (з огляду на ситуацію 2018 року). Саме ця пропозиція слугувала основою для між інституційних переговорів. Однак у світлі необхідності відреагувати на непередбачену кризу COVID-19 Комісія в травні 2020 року представила переглянуту пропозицію, мета якої використати весь потенціал бюджету ЄС для мобілізації інвестицій та надання фінансової підтримки у вирішальні перші роки відновлення після пандемії. Після довгих та напружених переговорів Європейська Комісія, Європейський парламент та Європейська Рада нарешті дійшли згоди щодо Плану відновлення Європи, який складається з двох частин: європейський інструмент відновлення («Наступне покоління ЄС») на суму 750 млрд. євро і багаторічна фінансова програма обсягом 1,074 трильйона євро, що є найбільшим в історії ЄС пакетом фінансування його програм та заходів на загальну суму 1,8 мільярда євро. Остаточне ухвалення Регламентів Ради про визначення БФП на 2021-2027 рр. та запровадження Інструменту відновлення Європейського Союзу для підтримки відновлення після кризи COVID-19 відбулось 17 та 22 грудня 2020 р. відповідно.

Європейський інструмент відновлення – це винятковий надзвичайний механізм, що реалізує заходи з відновлення та стійкості, і з цією метою спрямовує фінансування на ключові програми Союзу протягом обмеженого періоду та фокусується на нагальних інвестиційних потребах, що виникають внаслідок кризи [6].

Кошти (750 млрд. євро), які Європейська Комісія буде уповноважена новим Рішенням про власні ресурси ЄС позичати на ринках капіталу від імені ЄС, надаватимуться державам-членам у формі позик або грантів. Кошти, надані у формі позик, держави-члени зобов'язані повернути найпізніше до 31 грудня 2058 року.

Ці заходи – це рішуча відповідь на заклики Європейського Парламенту до прийняття «масштабного пакету відновлення та реконструкції для інвестицій задля підтримки європейської економіки після кризи [...], який є частиною нової багаторічної фінансової програми» [7], та лідерів держав-членів ЄС до «достатньо великого фонду відновлення, орієнтованого на ті сектори та географічні частини Європи, які найбільше постраждали внаслідок безпрецедентної кризи» [8].

Якщо бюджет ЄС – це випробуваний часом та прозорий інструмент, розроблений для інвестицій у загальноузгоджені програми та пріоритети задля згуртованості, зближення та солідарності держав-членів ЄС. Саме тому Комісія внесла пропозицію про Європейський інструмент відновлення як невід’ємної частини БФП. Це історична та одноразова пропозиція, яка відображає розмір та масштаби виклику, що стоїть перед ЄС, та спрямована на інвестиції у зелену, цифрову та життєздатну Європу. Усі кошти, залучені через Європейський інструмент відновлення та БФП, будуть спрямовані на фінансування програм ЄС, що означає повну прозорість та демократичну відповідальність для Європейського Парламенту і Ради [9].

Європейський інструмент відновлення заснований на трьох опорах:

1. Допомога державам-членам ЄС у відновленні.
2. Відновлення ЄС шляхом стимулювання приватних інвестицій.
3. Врахування уроків сучасної кризи.

Центральним елементом Плану відновлення ЄС виступає Фонд Відновлення та Стійкості (Recovery and Resilience Facility). Правовою основою створення цього фонду є ч. 3 ст. 175 ДФЄС, відповідно до якої, якщо окремі дії виявляються необхідними поза межами (структурних) фондів та без шкоди заходам, рішення про які було прийнято у рамках інших політик Союзу, такі дії можуть ухвалюватися Радою, що діє згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів. З огляду на ч. 3 ст. 175 ДФЄС Фонд Відновлення та Стійкості відповідно до Регламенту про Фонд Відновлення та Стійкості спрямований на сприяння посиленню згуртованості між державами-членами ЄС за допомогою заходів, що дозволять їм швидше та повніше відновитись від кризи COVID-19 та стати (більш) стійкими [10].

Обсяг Фонду становить 672,5 млрд. євро, з яких 360 млрд. євро надаватимуться у формі кредитів (позик), і 312,5 млрд. євро – у формі грантів (безповоротної підтримки). Суми безповоротної підтримки фінансуються за рахунок зовнішніх цільових надходжень. 70% суми грантів, передбачених Фондом, будуть виділені у 2021 та 2022 роках. Решта 30% – до кінця 2023 року.

Мета Фонду Відновлення та Стійкості – сприяти економічній, соціальній та територіальній згуртованості ЄС шляхом підвищення стійкості та спроможності держав-членів до адаптації, пом'якшення соціального та економічного впливу кризи та підтримки зелених та цифрових перетворень, спрямованих на перехід європейського континенту до кліматично-нейтральної економіки до 2050 року, тим самим позитивно впливати на відновлення потенціалу зростання економік країн-членів після кризи COVID-19, сприяючи створенню робочих місць та сталому зростанню. Цілі Фонду тісно узгоджуються з 6-ма пріоритетами Комісії на 2019-2024 рр., визначеними ще на той момент кандидатом у Президенти Комісії Урсулою фон дер Леен, а саме:

1. Європейський зелений курс.

2. Економіка, яка працює на людей.
3. Європа, пристосована до цифрової епохи.
4. Захист європейського способу життя.
5. Сильніша Європа у світі.
6. Новий поштовх для європейської демократії [11].

Відповідно до ст. 10 Регламенту про Фонд Відновлення та Стійкості держави-члени ЄС зможуть отримувати безповоротну фінансову підтримку у формі грантів, надання якої передбачається до 31 грудня 2022 р. Максимальна сума безповоротної фінансової підтримки для кожної держави-члена буде визначена на основі формули, розрахованої, виходячи з чисельності населення, оберненої до валового внутрішнього продукту на душу населення та відносного рівня безробіття кожної держави-члена.

На додаток до безповоротної підтримки, держави-члени матимуть можливість отримати позику на фінансування додаткових реформ та інвестицій (ст. 12).

Для отримання фінансової підтримки (грантів та/ або позик) державам-членам необхідно підготувати національні плани відновлення та стійкості, що повинні містити ефективні вирішення проблем, визначених у Європейському семестрі, а також враховувати рекомендації, затвердженні Радою, для окремих держав-членів ЄС. Європейський семестр – це регламентований низкою правових актів цикл координації економічної та фінансової політики в рамках ЄС, що становить частину системи економічного управління Європейським Союзом. Під час Європейського семестру держави-члени узгоджують свою бюджетну та економічну політику з цілями та правилами, узгодженими на рівні ЄС. Оскільки основна увага приділяється 6-місячному періоду з початку кожного року, звідси його назва – «семестр».

Очікується, що кожен план сприятиме досягненню чотирьох вимірів, окреслених у Річній стратегії сталого зростання на 2021 рік [12], яка започаткувала цикл цього річного Європейського семестру:

1. Екологічна стійкість.
2. Продуктивність.
3. Чесність.
4. Макроекономічна стабільність [13].

Задля допомоги державам-членам ЄС у підготовці планів відновлення та стійкості Європейська Комісія навіть підготувала спеціальний посібник, у якому роз'яснені цілі проведення реформ та залучення інвестицій у державах-членах, наголошено на внеску національних планів у досягненні цілей Фонду Відновлення та Стійкості, описано вимоги до компонентів – складових елементів національних планів – кожен з яких повинен відображати відповідні пріоритети реформ та інвестицій у політичній галузі або суміжних сферах політики, секторах, видах діяльності або темах, націлених на вирішення конкретних проблем, формуючи цілісний пакет із взаємно підсилюючих

заходів [14]. До того ж 16 серпня 2020 року в рамках Генерального Секретаріату Європейської Комісії було утворено Робочу групу з відновлення та стійкості (англ. - The Recovery and Resilience Task Force (RECOVER), яка керує впровадженням Фонду відновлення та стійкості та координує Європейський семестр. RECOVER звітує перед головою Комісії Урсулою фон дер Лейен [15].

Вирішальне значення для забезпечення збалансованого відновлення, уникаючи асиметрії та розбіжностей між державами-членами та всередині них, матиме політика згуртування, через яку надається підтримка державам-членам та регіонам, які найбільше постраждали від спалаху COVID-19. Нова ініціатива Комісії REACT-EU спрямована на збільшення підтримки держав-членів, подолання розриву між заходами першої допомоги та довгостроковим відновленням.

Пакет підтримки в рамках ініціативи REACT-EU становить 47,5 млрд. євро для інвестицій для відновлення ринків праці, підтримки систем охорони здоров'я та малих і середніх підприємств. Кошти розподіляються через три структурних фонди ЄС, а саме через Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд та Фонд європейської допомоги найменш забезпеченим у 2020, 2021 та 2022 роках [16].

Ініціатива REACT-EU продовжує та розширює заходи врегулювання кризи, реалізовані в рамках Інвестиційної ініціативи реагування на коронавірус та Інвестиційної ініціативи реагування на коронавірус плюс – пакетів підтримки держав-членів ЄС, спрямованих на стимулювання інвестицій шляхом мобілізації наявних грошових резервів у Європейських структурних та інвестиційних фондах для негайної боротьби з кризою [4].

Ще однією пропозицією Комісії, спрямованою вже на допомогу державам-членам ЄС перейти на кліматично нейтральну, ресурсозберігаючу та циркулярну економіку, є збільшення фінансування Фонду справедливому переходу (англ. – the Just Transition Fund) для прискорення переходу країн-членів ЄС до вуглецево-нейтральної економіки і надання допомоги регіонам у подоланні соціально-економічних наслідків при переході до вуглецево-нейтральної економіки [17].

З метою запуску відновлення економіки та створення умов для залучення приватних інвестицій, Комісія пропонує оновити програму InvestEU – головну європейську інвестиційну програму для мобілізації приватних інвестицій у стратегічні проекти по всьому Союзу [18].

Висновки. Криза, викликана пандемією COVID-19, стала чи не найбільшою кризою за всю історію ЄС, а відтак прийняті заходи щодо подолання її наслідків носять безпрецедентний характер.

Якщо на початку пандемії Комісія, як виконавчий інститут ЄС, разом з іншими органами та інститутами намагалась акумулювати кошти для підтримки економіки в рамках лише наявних фінансово-правових інструментів,

а саме БФП на 2014-2020 рр. та бюджету на 2020 р., залучаючи невикористані кошти Фонду згуртування та перенаправлення їх на боротьбу з наслідками коронавірусної інфекції, то згодом стало очевидно, що цих кроків недостатньо. А відтак, перед ЄС постало складне завдання – розробка довгострокової і далекосяжної стратегії виходу з кризи та комплексного плану відновлення.

Вже наприкінці 2020 року було ухвалено План відновлення Європи, який складається з двох частин: європейський інструмент відновлення («Наступне покоління ЄС») на суму 750 млрд. євро і багаторічна фінансова програма обсягом 1,074 трильйона євро, що є найбільшим в історії ЄС пакетом фінансування його програм та заходів на загальну суму 1,8 мільярда євро. NextGenerationEU – це тимчасовий інструмент відновлення, який має на меті підтримати відновлення та побудувати більш зелене, більш цифрове та стійкіше майбутнє, зокрема активізувати потенціал для сталого зростання та зайнятості, щоб підтримати перехід держав-членів ЄС до зеленої та цифрової економіки. Цей інструмент також допоможе усунути економічну та соціальну шкоду, завдану кризою COVID-19, і побудувати «постковідну» Європу, яка буде краще підготовлена для вирішення поточних і майбутніх викликів.

Література:

1. Ten issues to watch in 2020. In-Depth Analysis. European Parliamentary Research Service. *www.europarl.europa.eu*. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/646116/EPRS_IDA\(2020\)646116_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/646116/EPRS_IDA(2020)646116_EN.pdf) [in English].
2. Verwey, M., Monks, A. The EU economy after COVID-19: Implications for economic governance. *voxeu.org*. Retrieved from <https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance> [in English].
3. Ustrój Unii Europejskiej / pod red. Jana Barcza; aut. J. Barcz [i in.]. T. 1-2 – T.2. [in English].
4. The EU budget powering the recovery plan for Europe. The Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A442%3AFIN> [in English].
5. Coronavirus Response Investment Initiative Plus: New actions to mobilise essential investments and resources. European Commission: Official site. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/04/04-02-2020-coronavirus-response-investment-initiative-plus-new-actions-to-mobilise-essential-investments-and-resources [in English].
6. Amended proposal for a Council Regulation laying down the multiannual financial framework for the years 2021 to 2027. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0443> [in English].
7. European Parliament resolution of 17 April 2020 on EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences (2020/2616(RSP)). OJ C 316, 6.8.2021, 2-11. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020IP0054> [in English].
8. Conclusions of the President of the European Council following the video conference of the Members of the European Council, 23 April 2020. European Council of the European Union. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/04/23/conclusions-by-president-charles-michel-following-the-video-conference-with-members-of-the-european-council-on-23-april-2020/> [in English].

9. Europe's moment: Repair and Prepare for the Next Generation. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN> [in English].

10. Regulation (EU) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of 12 February 2021 establishing the Recovery and Resilience Facility. OJ L 57, 18.2.2021. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241> [in English].

11. Political guidelines of the Commission 2019-2024. By candidate for President of the European Commission Ursula von der Leyen. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf [in English].

12. Annual Sustainable Growth Strategy 2021. Communication from the Commission. COM/2020/575 final. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?qid=1600708827568&uri=CELEX:52020DC0575> [in English].

13. Recovery and Resilience Facility. European Commission. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en#documents [in English].

14. Commission staff working document. Guidance to member states recovery and resilience plans. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/3_en_document_travail_service_part1_v3_en_0.pdf

15. Recovery and Resilience Task Force Retrieved from https://ec.europa.eu/info/departments/tasks/service-till-eu-institutionerna_en?2nd-language=cs [in English].

16. Regulation (EU) 2020/2221 of the European Parliament and of the Council of 23 December 2020 amending Regulation (EU) No 1303/2013 as regards additional resources and implementing arrangements to provide assistance for fostering crisis repair in the context of the COVID-19 pandemic and its social consequences and for preparing a green, digital and resilient recovery of the economy (REACT-EU). OJ L 437, 28.12.2020, 30-42. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R2221> [in English].

17. Regulation (EU) 2021/1056 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 establishing the Just Transition Fund PE/5/2021/REV/1 OJ L 231, 30.6.2021, 1-20. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1056> [in English].

18. Regulation (EU) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017 PE/74/2020/REV/1. OJ L 107, 26.3.2021, 30-89. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj> [in English].

References:

1. Ten issues to watch in 2020. In-Depth Analysis. European Parliamentary Research Service. *www.europarl.europa.eu*. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/646116/EPRS_IDA\(2020\)646116_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/646116/EPRS_IDA(2020)646116_EN.pdf) [in English].

2. Verwey, M., Monks, A. The EU economy after COVID-19: Implications for economic governance. *voxeu.org*. Retrieved from <https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance> [in English].

3. Ustrój Unii Europejskiej / pod red. Jana Barcza; aut. J. Barcz [i in.]. T. 1-2 – T.2. [in English].

4. The EU budget powering the recovery plan for Europe. The Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A442%3AFIN> [in English].

5. Coronavirus Response Investment Initiative Plus: New actions to mobilise essential investments and resources. European Commission: Official site. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/04/04-02-2020-coronavirus-response-investment-initiative-plus-new-actions-to-mobilise-essential-investments-and-resources [in English].

6. Amended proposal for a Council Regulation laying down the multiannual financial framework for the years 2021 to 2027. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0443> [in English].

7. European Parliament resolution of 17 April 2020 on EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences (2020/2616(RSP)). OJ C 316, 6.8.2021, 2-11. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020IP0054> [in English].

8. Conclusions of the President of the European Council following the video conference of the Members of the European Council, 23 April 2020. European Council of the European Union. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/04/23/conclusions-by-president-charles-michel-following-the-video-conference-with-members-of-the-european-council-on-23-april-2020/> [in English].

9. Europe's moment: Repair and Prepare for the Next Generation. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN> [in English].

10. Regulation (EU) 2021/241 of the European Parliament and of the Council of 12 February 2021 establishing the Recovery and Resilience Facility. OJ L 57, 18.2.2021. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241> [in English].

11. Political guidelines of the Commission 2019-2024. By candidate for President of the European Commission Ursula von der Leyen. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf [in English].

12. Annual Sustainable Growth Strategy 2021. Communication from the Commission. COM/2020/575 final. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?qid=1600708827568&uri=CELEX:52020DC0575> [in English].

13. Recovery and Resilience Facility. European Commission. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en#documents [in English].

14. Commission staff working document. Guidance to member states recovery and resilience plans. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/3_en_document_travail_service_part1_v3_en_0.pdf

15. Recovery and Resilience Task Force Retrieved from https://ec.europa.eu/info/departments/tasks/service-till-eu-institutionerna_en?2nd-language=cs [in English].

16. Regulation (EU) 2020/2221 of the European Parliament and of the Council of 23 December 2020 amending Regulation (EU) No 1303/2013 as regards additional resources and implementing arrangements to provide assistance for fostering crisis repair in the context of the COVID-19 pandemic and its social consequences and for preparing a green, digital and resilient recovery of the economy (REACT-EU). OJ L 437, 28.12.2020, 30-42. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R2221> [in English].

17. Regulation (EU) 2021/1056 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 establishing the Just Transition Fund PE/5/2021/REV/1 OJ L 231, 30.6.2021, 1-20. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1056> [in English].

18. Regulation (EU) 2021/523 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 establishing the InvestEU Programme and amending Regulation (EU) 2015/1017 PE/74/2020/REV/1. OJ L 107, 26.3.2021, 30-89. *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj> [in English].